

POSADA – 685

**RĂZBOIUL DIN 1330
DINTRE CAROL ROBERT DE ANJOU
ȘI BASARAB VODĂ**

AUTORI

Dinică Ciobotea
Constanțiu Dinulescu
Peter Mario Kreuter
Mite Măneanu
Eugen Petrescu
Radu Ștefan Vergatti

INSTITUTUL DE CERCETĂRI SOCIO-UMANE
„C.S. NICOLĂESCU-PLOPȘOR” AL ACADEMIEI ROMÂNE
ASOCIAȚIA NAȚIONALĂ CULTUL EROILOR „REGINA MARIA”
Centrul de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa”

POSADA – 685

RĂZBOIUL DIN 1330 DINTRE CAROL ROBERT DE ANJOU ȘI BASARAB VODĂ

Culegere de studii

Prefața Acad. Dinu C. Giurescu

Postfața Acad. Nicolae Edroiu

Coordonatori:

Dinică Ciobotea, Eugen Petrescu, Radu Ștefan Vergatti

**EDITURA UNIVERSITARIA
CRAIOVA
2015**

*Volum publicat cu sprijinul
Bibliotecii Județene „Antim Ivireanul”, Vâlcea.*

Coperta și machetarea grafică: Jean-Mihail Băileșteanu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CIOBOTEA, DINICĂ

Războiul din 1330 dintre Carol Robert de Anjou și Basarab Vodă /
Dinică Ciobotea, Eugen Petrescu, Radu Ștefan Vergatti (coord.). - Craiova :
Universitaria, 2015

Bibliogr.

ISBN 978-606-14-0937-2

I. Petrescu, Eugen

II. Vergatti, Radu Ștefan

94(498.1)"1330"

PREFAȚĂ

Istoria s-a scris și se rescrie.

Participarea poporului român la fazele semnificative ale istoriei și civilizației europene, reprezintă o trăsătură definitorie a dezvoltării noastre. Ne aducem contribuția – prin recunoscute opere și fapte, prin legături multiple cu celelalte popoare – la construcția și înaintarea acestei civilizații. Din multitudinea evenimentelor, personalităților, a realizărilor materiale și spirituale, rămân realități care, în perspectiva Europei întregi, și-au păstrat, până astăzi, însemnătatea și înțelesurile.

Construcția Europei, începută în secolul al V-lea, se încheie după aproximativ opt sute de ani. Către 1350, continentul nu mai are „pete albe” și harta sa cuprinde imperii, regate, principate, ducate, republici orașenești, voievodate. La edificarea Europei medievale își aduce contribuția și poporul român cu alcătuirii și state proprii, continuatoare ale unor realități în geografia foarte întinsă a Romanității Orientale.

Confruntate cu valorile periodice ale migratorilor, comunitățile românești și-au păstrat propria lor organizare social-teritorială, clădită pe o civilizație agrară și meșteșugărească tradițională, organizare ce dispunea și de forțe de apărare proprii.

La argumentele de ordin lingvistic, arheologic, etnografic adăugăm mărturia cronicilor maghiare despre formațiunile feudale ale românilor transilvăneni.

Gesta Hungarorum, datorată notarului regelui Bela (Anonymus), consemnează, la finele secolului al IX-lea, existența a trei ducate: unul în Crișana, între râurile Someș și Mureș, cu centrul în cetatea Biharea și condus de Menumort; al doilea în Banat, între Dunăre și Mureș, cârmuit de Glad, cu un centru la Cuvin (Keve); al treilea ducat, în Transilvania, sub porțile Mezeșului, la izvoarele Someșurilor, condus de Gelu Românul (Gelou Quidan Blacus), cu reședința în apropierea Clujului.

Anonymus ne lasă să înțelegem caracterul statornic, continuitatea formațiunilor amintite, precum și recunoașterea individualității lor în relațiile sud-est europene: lui Usubun și Veluc – trimișii lui Arpad –

Menuhorut le amintește că țara sa de astăzi au stăpânit-o și strămoșii săi și că se bucură de sprijinul împăratului de la Constantinopol¹.

Realitățile politice românești amintite se înscriu într-o evoluție europeană, în aceeași perioadă. Organizarea statală a *Irlandei* începe mai ales după invazia normanzilor și se consolidează sub cârmuirea lui Brian Boru (976-1014) și a succesorilor săi. La *cehi*, după încercarea de unire a triburilor sub Samo (623-658), primul cneaz al Moraviei Mari, amintit de documente, este Mojmir (830-846), a cărui stăpânire este continuată de Rastislav, Borivoj, Svatopluk. *Polonii* cunosc unele organizări în a doua jumătate a secolului IX, urmate de statul condus de Mieszko I (960-992). La *sârbi* prima formațiune independentă, exercitându-și autoritatea și asupra unor orașe dalmate, este menționată pe la jumătatea a secolului IX, cu cneazul Vlastimir, iar nuclee teritoriale ale *croaților*, existente în secolul VIII, se unesc, mai târziu, sub Tomislav (910-928). O primă reuniune a *norvegienilor* are loc sub Harald Haarfager (Păr Frumos, c.872-930). *Suedezii* se desprind dintre popoarele nordice în timpul domniei lui Erick Victoriosul (975-995) și consolidarea merge încet, ca și la vecinii lor norvegieni. La *danezi*, o încercare de raliere a triburilor sub Harald „Colț Ascuit” (secolul VIII) nu are durată; un rege al lor, Gottrik (Gotfred), este contemporan cu Carol cel Mare și abia mai târziu, Gorm cel Bătrân reface unitatea stăpânirii (c.935-945). *Maghiarii* se așază pe Tisa și Dunărea mijlocie la 896-900, iar statul Kievan se constituie în secolul al X-lea, odată cu impactul vareg.

Recapitulând, atestările documentare ale unor formațiuni statale la irlandezi, cehi, sârbi, croați, norvegieni, suedezi, danezi, maghiari și ruși datează mai ales din secolele IX-X, adică în aceeași perioadă cu ducatele românești. Fără atacurile maghiare asupra Crișanei, Banatului și Transilvaniei ar fi urmat desigur reunirea acestor ducate într-un stat mai cuprinzător, într-un voievodat, așa cum vor evolua formațiunile politice de la sud și est de Carpați, așa cum se va păstrat de altfel tradiția românească și în Transilvania care s-a format ca voievodat în regatul feudal ungar.

Și ca mărime teritorială, cârmuirile lui Menuhorut, Gelu și Glad își găsesc corespondențe în Europa. În Spania, în jurul anului 900, în nordul peninsulei necuprinse de arabi, ființau Portugalia, regatul Leon, Navara, Aragon, Sobrarbe, Ribagorza, Pallars și Marca Hispanică; or, cu excepția Leonului, toate formațiunile sunt de foarte mici dimensiuni². Fragmentarea este prezentă și în Anglia (fără Scoția). În deceniile primelor invazii daneze

---

¹ *Faptele ungarilor de secretarul anonim al regelui Bela*, ed. Popa Lisseanu, București, 1934, p. 90-92, 94-98.

² Carlos-Peregrin Otero, *Evolucion y revolucion en Romance*, Barcelona, 1971, harta 8.

(secolul IX): Wessex, Țara Galilor, Mercia engleză, Mercia daneză, Anglia răsăriteană, Northumbria daneză, Northumbria engleză³.

Dar în Transilvania au existat și alte formațiuni românești: ele nu sunt amintite de Anonymus întrucât au rămas, la finele secolului al IX-lea și începutul celui următor, în afara expedițiilor de cucerire maghiare; dar sunt, în schimb, trecute în documentele secolului XIII: Țara Bârsei, a Făgărașului – cu mențiunea precisă „terra Blacorum” (1222); Țara Amlașului – unde se află pădurea românilor și a pecenegilor (sylva Blachorum et Bissenorum – la 1224), a Hațegului (la 1247)⁴. Atestări scrise confirmă implicit existența acestor țări românești înainte de amintitele date.

Pentru Maramureș, actele arată foarte precis realitățile politice românești cu cnezatele situate pe văile Marei, Cosăului, pe Taras, Tisa, Talabor, Vișeu, pe cursul superior al Izei și pe cel inferior, toate constituind un voievodat (secolele XIII și XIV), peste care s-a suprapus treptat cârmuirea statului maghiar⁵.

Atacurile și pătrunderea progresivă a maghiarilor în Transilvania și Banat, invaziile și stabilirea pecenegilor și a cumanilor, marele val tătăresc din 1241, explică de ce cnezatele și voievodatele românești nu s-au reunit în țări mari decât după 1300. La sfârșitul secolului al XIII-lea statul feudal Țara Românească era constituit între Carpații Meridionali, Dunăre și Marea Neagră; către 1360 și al doilea stat românesc era consolidat între Carpații Răsăriteni, Nistru și aceeași Mare Neagră. Poporul român își aducea astfel contribuția proprie la încheierea construcției politice a Europei medievale.

Statele românești feudale, în întinderea voievodatelor, s-au încheat și unificat sub imperativul evoluției generale a Europei, cea care își manifesta tradițional unitatea antică până în marginea Asiei. Perturbările ivite odată cu marile migrații dinspre „Barbaria” din marginea nordică și estică a bazinului Dunărean sau dinspre Asia au impus spațiului de contact, cel locuit de români, o funcție de punte între cele două mari arii de civilizație, determinantă în relieful politico-statal.

În interiorul unor realități complexe s-au așezat mai mulți istorici din zilele noastre să descifreze lungul (prin timp) proces al continuității și devenirii statalității la români, încheiat, în părțile centrale ale întregii Romanități Orientale, cu Bătălia zisă de Posada, de la care se împlinesc 685 de ani.

---

³ G. M. Trevelyan, *Istoria ilustrată a Angliei*, București, 1975, harta VIII, p.107.

⁴ Ștefan Pascu, *Voievodatul Transilvaniei*, I, ed. a 2-a, Cluj-Napoca, 1972, p.146-147.

⁵ Radu Popa, *Țara Maramureșului în veacul al XIV-lea*, București, 1970, p.143-167 și 193-214.

Revenirile la o temă fundamentală din istoria națională modelează căștigurile reale ale științei istorice și nuanțează esențialul în privința începuturilor statului Țara Românească și asupra întregului război dintre regele maghiar Carol Robert de Anjou și Basarab Vodă în 1330, cu deosebire asupra bătăliei din 9-12 noiembrie care este localizată pe vatra actuală a satului Pripoare din comuna Perișani, locul Posadei Loviștene.

Posada a fost începutul. Împlinirea a avut loc peste ani în 1918 când pământurile românești s-au unit în hotarele unui singur stat. Căile istoriei cer timp pentru a fi străbătute.

Acad. Dinu C. Giurescu

CAPITOLUL I

ENTITĂȚI POLITICE ROMÂNEȘTI ANTERIOARE ANULUI 1291// DE LA ROMANITATEA ORIENTALĂ CONSTANTINIANĂ LA STATELE ROMÂNEȘTI FEUDALE

Preliminarii

Istoria Evului Mediu, românesc sau oricare altul, începe cu o perioadă de tranziție de după Antichitatea clasică care, prin Imperiul Roman, atinsese un apogeu al unei structuri aplicată ordinii cvasiuniversale. Timpul acesta, bulversat de migrația populațiilor aflate anterior în spațiul „Barbarii”, a fost marcat de câteva repere ale vieții și ale mișcării istorice: anarhie politică, aproape necontrolabilă din partea celor două mari centre hegemonice ale lumii Roma și Constantinopol (după 395; și cu deosebire după 476); răsturnări sociale totale; reșezarea omenirii într-o nouă ordine politică, având în centru Imperiul Bizantin, stat crispat și anacronic, aflat din poziția de moștenitor cu fața spre trecut, în ideea refacerii universalității romanice; constituirea treptată, în raport de complexitatea fenomenelor dizolvante ale structurilor statuate instituțional și teritorial de statul roman sau de procesele sociale și evenimentele militare numeroase și dispersate provocate de populațiile gentilice germanice, slave și mongolo-altaice, a două *identități* în cadrul lumii creștine: *Europa* și *Bizanțul*, două entități sociale, culturale, politice perpetuate într-o construcție istorică planetară până în actualitatea noastră ca repere ale civilizației umane; desăvârșirea etnogenezelor în spațiul romanității, prin asimilarea populațiilor migratoare aflate în faza incipientă a istoriei (într-o expresie mai veche: în faza finală a comunei primitive), și fixarea prin etnonime noi, raportate la un teritoriu dat, descifrabile în compunerea geopolitică de astăzi; etc.

Împărăția lui Constantin cel Mare – început al preponderenței geopolitice a Romanității Orientale în Imperiul Roman

La începutul secolului al IV-lea, Imperiul Roman era cea mai întinsă arie culturală creată în istorie. Organicitatea sa economică, socială, politică și spiritual-culturală dădea semne de instabilitate și nervozitate permanentă. Factorul politic/instituția împărăției se afla în fața unor imperative ce implicau cuprinderea unei lumi diverse de la Atlantic și până în Orient. Cel care a rezolvat marile probleme ale Imperiului Roman, redând unitatea și universalitatea acestuia a fost Constantin cel Mare. Pentru că în faptele sale a ales religia creștină, în ofensivă înnoitoare, în șuvoi de viață istorică nouă, el a fost considerat fondatorul politic al creștinismului. A atins starea de echilibru a lumii căutând să promoveze concepția universalistă a Imperiului Roman. Disocierile și diferențierile unor zone/provincii cu forme particulare de viață istorică persistaseră chiar sub haina și conținutul stăpânirii romane. Starea conflictuală născută din diferențierile culturale a fost rezolvată de Constantin cel Mare prin pacificarea imperiului, reorientând drumurile (care până atunci duceau toate la Roma) spre un alt punct de convergență a diferitelor culturi, cu centrul de mare gravitație, cu intensitate polarizatoare, la *noua Romă*, zisă Constantinopol.

Prin noua capitală s-a schimbat centrul de gravitație din Peninsula Italică. Atât de importantă a fost această schimbare încât se apreciază de istorici că ea „echivalează cu sfârșitul imperiului pregătit de Caesar și înfăptuit de Octavian August, pentru a începe o altă eră”⁶. În perioada anilor 193-284, contrastele istorice între părțile imperiului și religia în schimbare au precedat criza marelui stat. Perioada 284-363, în care s-au detașat împărății Dioclețian (284-305) și Constantin (306-337), s-a concretizat prin reforme administrative adecvate, bogăție și birocrăție, bună guvernare provincială și patronaj imperial pentru creștinism. Acum istoria a luat un sens nou, ireversibil, prin armonizarea intereselor Imperiului Roman cu ale Bisericii creștine. Marile momente ale acestui drum nou au fost decretul de

---

⁶ Constantin Demetrian, *Permanența spiritului istoric. Problema Sud-Estului European în Evul Mediu*, Craiova, 1942, extras din revista „Oltenia”, nr. 1-2/1942, p. 17. De altfel, istoriografia recentă anunță și ea periodizări asemănătoare în istoria Imperiului Roman: 14-192; 193-284; 284-363; 363-365 cf. cărților editate de Presa Universitară Edinburg semnate de Jonathan Edmondson, Clifford Ando, Jill Harries și A. D. Lee.